

PM 2009: RIV (Dnr 001-799/2009)

Stärkt stöd för studier - tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Som svar på remissen ”Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt”
(SOU 2009:28) överlämnas och åberopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet av Studiesociala kommittén Stärkt stöd för studier - tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28) till Stockholms stad. Kommitténs uppdrag har huvudsakligen varit att överväga och föreslå åtgärder som rör de studerandes möjligheter att försörja sig och leva ett tryggt liv under sin studietid. I sitt betänkande har kommittén utgått från att studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen ska samverka på ett optimalt sätt. Några av förslagen som lagts fram av kommittén är:

Studiemedlen höjs med 400 kronor till 9 086 kronor per månad. Fribeloppet för en heltidsstuderande bör höjas med ca 30 000 kronor till ca 136 000 kronor per år. Högskolorna bör ta ökat ansvar för att genomströmningen ökar. Studenthälsovården bör ha en stark ställning. Den generella studiemedelsberättigande tiden sänks till fyra års heltidsstudier. Tilläggsloan ska kunna ges till alla. Det bör bli möjligt att kombinera halvtidsstudier och sjukskrivning på halvtid.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positivt till de förslag som ges i betänkandet.

Utbildningsnämnden påpekar att gränsen för fribeloppet bör höjas ytterligare för att på sikt avskaffas.

Mina synpunkter

Studiemedelsutredningen föreslår en rad angelägna förändringar av det svenska studiemedelssystemet.

En ökad bidragsdel för lägre utbildningsnivåer underlättar den ekonomiska situationen för studerande inom grundläggande vuxenutbildning. Möjligheten att kunna vara halvt sjukskriven och studera på halvtid är ett bra förslag som medger flexibla

lösningar. Förslagen kan komma att bidra till att en person väljer studier istället för att bli beroende av ekonomiskt bistånd.

Utredningen pekar också på det angelägna i att genomströmningen i högskolorna ökar, och föreslår att högskolorna får ett ökat ansvar för detta samt att den generella studiemedelsberättigande tiden sänks. Denna ambition är god, men ett av förslagen för att nå målet om en högre genomströmning, att begränsa rätten till studiemedel till fyra år, är samtidigt problematiskt. Det leder till problem med att klara vissa utbildningar, till exempel inom humaniora.

Ett annat problem gäller högutbildade invandrare som på kortare tid än två år läser in baskurserna i svenska. Ändå är de inte berättigade till studiemedel eftersom gränsen för detta går vid att den studerande ska ha varit bosatt i Sverige under två år. Här kan det finnas anledning att fundera över regelverket för att underlätta situationen för denna grupp akademiker.

Slutligen är det mycket positivt att det ges ökade möjligheter att förvärvsarbeta vid sidan om studierna genom den höjda gränsen för det så kallade fribeloppet. Jag vill dock ytterligare belysa behovet av en fortsatt översyn av fribeloppsgränsen. Många studenter, inte minst inom den kommunala vuxenutbildningen, arbetar i dag vid sidan av studierna. Dessa studenter fyller ofta ett stort arbetsbehov, bland annat som timanställda eller korttidsvikarier inom exempelvis handeln och vårdsektorn. Det vore till fördel för samhället om detta arbetskraftsutbud kunde bli större.

Den höjning av fribeloppsgränsen som föreslås i utredningen är välkommen - men otillräcklig. Jag menar att gränsen för fribeloppet bör höjas ytterligare för att på sikt avskaffas.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen ”Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt” (SOU 2009:28) överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 13 augusti 2009

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. I huvudsak godkänna förslag till beslut
2. Därutöver anföra följande.

Enligt en uträkning från Sveriges förenade studentkårer, SFS och Statistiska Centralbyrån, SCB går varje student back 900 kr i månaden. Detta ger konsekvenser för samhället, för utbildningssystemet och för arbetsmarknaden. En höjning av studiemedlet är på sin plats.

Men fokus i den utbildningspolitiska debatten och i utredningen handlar inte om studenters ekonomiska situation. Istället är fokus på hur man kan få studenter att plugga snabbare och komma ut i arbetslivet fortare. Det är en i grunden god inställning, men då krävs det att arbetsmarknaden klarar av att ta in unga människor på ett bra sätt. Så är det inte idag. Och när övergår utbildning från att vara en god samhällsinvestering till att vara utfyllnad?

Systemet blir krångligt, med olika beräkningar över om man har rätt att studera vidare eller inte och det första valet av utbildning blir mycket viktigare. En juridisk översikt kurs eller en vetenskaplig grundkurs kommer ingen att tjäna på att läsa. Även om många kanske hade tjänat på att börja med just det. Det är bra att möjligheten att få lån för att avsluta sina studier ökar till 7 år. Det är också bra med en generell höjning, även om det i förslaget är lågt. Men förändringarna kommer att slå mycket olika mot olika studenter.

Studenter som inte är säkra på sitt studieval kan komma att skjuta upp sin studiestart då det första valet av utbildning blir långt viktigare för möjligheten att läsa vidare. Det blir också en låsningseffekt när studenter stannar kvar på utbildningar de egentligen inte vill gå klart. Att studenter på längre programutbildningar som avklaras snabbt får rätt till mer studiemedel kommer bara att gynna barn från studievana hem och studenter på prestigeutbildningar. Re-kryteringen till högskolan från högskoleovana grupper blir svårare.

Tröskeln höjs och studenter får fortfarande hoppas att de hittar ett extra jobb med lagom betalt, är friska, bo trångt och äta halvbra mat.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att som svar på remissen ” Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt” återropa följande.

Utredningen föreslår en höjning av studiemedlet med 400 kr och sedan ytterligare 300 kr. Detta är välkomna förslag men långtifrån tillräckliga. Miljöpartiet anser att studiemedlen måste höjas med minst 900 kr. En höjning riskerar dock att även öka skuldsättningen hos de studerande, för många blir denna väldigt hög. Vi har därför i våra budgetförslag sedan valet 2006 föreslagit en höjning av studiemedlets *bidragsdel* med 900 kronor.

Det är bra att möjligheten att få lån för att avsluta sina studier ökar till 7 år. Däremot föreslår utredningen att den allmänna möjligheten till studiemedel i sex år kraftigt begränsas. Begränsningen gör studiemedelssystemet mindre flexibelt och riskerar att förstöra människors studiemöjligheter. Som förslaget ser ut nu riskerar människor, som läst mer än ett år på ett program, att inte kunna välja om och läsa ett annat program med studiemedel. Människor som tidigare tagit ut något år med studiemedel kommer inte senare i livet kunna läsa en utbildning på högskolan med studiemedel.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet av Studiesociala kommittén Stärkt stöd för studier - tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28) till Stockholms stad. Kommitténs uppdrag har huvudsakligen varit att överväga och föreslå åtgärder som rör de studerandes möjligheter att försörja sig och leva ett tryggt liv under sin studietid. I sitt betänkande har kommittén utgått från att studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen ska samverka på ett optimalt sätt. Några av förslagen som lagts fram av kommittén är:

Studiemedlen höjs med 400 kronor till 9 086 kronor per månad. Fribeloppet för en heltidsstuderande bör höjas med ca 30 000 kronor till ca 136 000 kronor per år. Högskolorna bör ta ökat ansvar för att genomströmningen ökar. Studenthälsovården bör ha en stark ställning. Den generella studiemedelsberättigande tiden sänks till fyra års heltidsstudier. Tilläggsloan ska kunna ges till alla. Det bör bli möjligt att kombinera halvtidsstudier och sjukskrivning på halvtid.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positivt till de förslag som ges i betänkandet. Kontoret anser att en ökad bidragsdel för lägre utbildningsnivåer underlättar den ekonomiska situationen för studerande inom grundläggande vuxenutbildning. Det är också positivt att det ges ökade möjligheter att förvärvsarbeta vid sidan om studierna genom den höjda gränsen för fribeloppet. Möjligheten att kunna vara halvt sjukskriven och studera på halvtid är ett bra förslag som medger flexibla lösningar. Stadsledningskontoret menar att förslagen kan komma att bidra till att en person väljer studier istället för att bli beroende av ekonomiskt bistånd. För personer som är invandrare och saknar skolbakgrund är det viktigt att möjlighet ges till längre studier än två år där detta behövs. Det gäller till exempel vissa studerandegrupper inom sfi som vid sidan om språkstudierna går kurser inom kommunal vuxenutbildning. De har en lång väg framför sig för att ta sig igenom det svenska skolsystemet. Ett på sätt och vis motsatt problem gäller högtbildade invandrare som på kortare tid än två år läser in baskurserna i svenska. Ändå är de inte berättigade till studiemedel eftersom gränsen för detta går vid att den studerande ska ha varit bosatt i Sverige under två år. Stadsledningskontoret anser att det här kan finnas anledning att fortsatt utreda regelverket kring denna grupp akademiker för att underlätta deras situation och tillträde till arbetsmarknaden. En annan problematik gäller kraven på studieresultat i viss takt. En person som läser kurser på motsvarande 300 poäng och inte får godkänt betyg på kursen kan få svårt att reparera detta. Sådana kurser finns både på grundläggande och på gymnasial nivå. Enligt CSN:s regler går gränsen för vad den studerande får ha med sig som oavklarade studier vid 200 poäng för att få fortsatt studiemedel. Denna begränsning berörs inte i betänkandet, men är en viktig fråga för studerande som läser kurser som omfattar mer än 200 poäng. Stadsledningskontoret anser att även denna fråga bör utredas närmre vid ett eventuellt kommande förslag.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut att därutöver anföra:

Studiemedelsutredningen föreslår en rad angelägna förändringar av det svenska studiemedelssystemet. Vi vill dock ytterligare belysa behovet av en fortsatt översyn av det så kallade fribeloppet.

Många studenter, inte minst inom den kommunala vuxenutbildningen, arbetar i dag vid sidan av studierna. Den höjning av fribeloppsgränsen som föreslås i utredningen är välkommen men otillräcklig. Vi menar att gränsen för fribeloppet bör höjas ytterligare för att på sikt avskaffas.

Reservation anfördes av Roger Mogert m.fl. (s), Susanna Brolin (v) och Per Olsson (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser i stort positivt på de förslag som ges i betänkandet. För studerande på gymnasial nivå som tidigare på sin utbildningsbakgrund fått en högre bidragsdel innebär utredningens förslag dock en försämring. Det gäller personer som är minst 25 år och inte fullföljt ett nationellt eller specialutformat program. Utredningen motiverar skillnaden i bidragsstorlek gentemot dem som studerar på grundläggande nivå med att gymnasiestudier i större utsträckning kan leda till arbete. Utbildningsförvaltningen ställer frågan om detta gäller för samtliga i denna grupp.

För personer som är invandrare och saknar skolbakgrund är det dock viktigt att möjlighet ges till längre studier än två år där detta behövs. Det gäller t ex vissa studerandegrupper inom sfi som vid sidan om språkstudierna går kurser inom kommunal vuxenutbildning. De har en lång väg framför sig för att ta sig igenom det svenska skolsystemet. Ett på sätt och vis motsatt problem gäller högutbildade invandrare som på kortare tid än två år läser in baskurserna i svenska. Ändå är de inte berättigade till studiemedel eftersom gränsen för detta går vid att den studerande ska ha varit bosatt i Sverige under två år. Här kan det finnas anledning att fundera över regelverket för att underlätta situationen för denna grupp akademiker.

En annan problematik gäller kraven på studieresultat i viss takt. En person som läser kurser på motsvarande 300 poäng och inte får godkänt betyg på kursen kan få svårt att reparera detta. Sådana kurser finns både på grundläggande och på gymnasial nivå. Enligt CSN:s regler går gränsen för vad den studerande får ha med sig som oavklarade studier vid 200 poäng för att få fortsatt studiemedel. Denna begränsning berörs inte i utredningen, men är en viktig fråga för studerande som läser kurser som omfattar mer än 200 poäng.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (s), tjänstgörande ersättaren Susanna Brolin (v) och ledamoten Per Olsson (mp) enligt följande:

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
samt att därutöver anföras

Enligt en uträkning från Sveriges förenade studentkårer, SFS och Statistiska Centralbyrån, SCB går varje student back 900 kr i månaden. Detta ger konsekvenser för samhället, för utbildningssystemet och för arbetsmarknaden. En höjning av studiemedlet är på sin plats. Men fokus i den utbildningspolitiska debatten och i utredningen handlar inte om studenters ekonomiska situation. Istället är fokus på hur man kan få studenter att plugga snabbare och komma ut i arbetslivet fortare. Det är en i grunden god inställning, men då krävs det att arbetsmarknaden klarar av att ta in unga människor på ett bra sätt. Så är det inte idag. Och när övergår utbildning från att vara en god samhällsinvestering till att vara utfyllnad?

Systemet blir krångligt, med olika beräkningar över om man har rätt att studera vidare eller inte och det första valet av utbildning blir mycket viktigare. En juridisk översikt kurs eller en vetenskaplig grundkurs kommer ingen att tjäna på att läsa. Även om många kanske hade tjänat på att börja med just det. Det är bra att möjligheten att få lån för att avsluta sina studier ökar till 7 år. Det är också bra med en generell höjning, även om det i förslaget är lågt. Men förändringarna kommer att slå mycket olika mot olika studenter.

Studenter som inte är säkra på sitt studieval kan komma att skjuta upp sin studiestart då det första valet av utbildning blir långt viktigare för möjligheten att läsa vidare. Det blir också en låsningseffekt när studenter stannar kvar på utbildningar de egentligen inte vill gå klart. Att studenter på längre programutbildningar som avklarar snabbt får rätt till mer studiemedel kommer bara att gynna barn från studievana hem och studenter på prestigeutbildningar. Rekruteringen till högskolan från högskoleovana grupper blir svårare.

Tröskeln höjs och studenter får fortfarande hoppas att de hittar ett extra jobb med lagom betalt, är friska, bo trångt och äta halvbra mat.